

Handläggare
Marjo Tuomi
Telefon: 08-508 36 259**Till**
Äldrenämnden
Den 23 februari 2021

Remiss av Institutet för språk och folkminnets förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska

Svar på remiss från kommunstyrelsen – dnr KS 2020/1708 ,
kontorsutlåtande

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner anmälan av förvaltningens
kontorsutlåtande som svar på remissen och lägger ärendet till
handlingarna.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat bland annat till äldrenämnden
Institutet för språk och folkminnets (Isof) förslag till
handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken
finska, jiddisch, meänkieli och romska. Handlingsprogrammets syfte
är att föreslå en konkret riktning framåt för minoritetspolitiken så att
de nationella minoritetsspråken kan revitaliseras och fortleva som
levande språk i Sverige.

Äldreförvaltningen ser vikten av de nationella minoritetsspråkens
revitalisering i minoritetslagens anda. En del av de föreslagna
insatserna kan underlätta för kommuners minoritetsarbete överlag
eller gynna äldreomsorg på nationella minoritetsspråk även om
handlingsprogrammet inte direkt riktar sig till äldreomsorgen. Det
gäller bland annat förslagen om en digital informationsportal med en
sammanhållen kunskap om nationella minoriteter och förslagen om
möjlighet till utbildning och kompetenshöjning i de berörda
minoritetsspråken för tolkar, översättare och yrkesverksamma inom
omsorg.

Bakgrund

Kulturdepartementet inom regeringskansliet har remitterat Institutet för språk och folkminnen (Isof) förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska. Stockholms stad är en av 88 remissinstanser. Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden, stadsdelsnämnderna Bromma, Kungsholmen och Hägersten-Älvsjö samt till sju olika minoritetsföreningar. Svaret på remissen ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 9 februari. Remissen besvaras i form av ett kontorsutlåtande och anmäls till äldre- och äldreomsorgsnämnden den 23 februari.

Ärendet

Sveriges fem erkända nationella minoriteter är sverigefinnar, samer, tornedalingar, romer och judar. De fem nationella minoritetsspråken är finska, samiska, meänkieli, romska¹ och jiddisch. Sveriges minoritetspolitik utgår från det av riksdagen fastställda målet att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja minoritetsspråken så att de hålls levande. Stockholm är även förvaltningsområde för finska sedan år 2010 samt för samiska och meänkieli sedan år 2019. Detta innebär ett förstärkt skydd för dessa minoriteter bland annat rätt till äldreomsorg helt eller till väsentlig del på sitt språk om någon önskar detta. Sverigefinnar, samer och tornedalingar har även rätt att använda sitt språk i kontakter med staden i dessa ärenden och få de skriftliga besluten översatta. Kommunen ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar gentemot dem.

Isof fick år 2019 regeringens uppdrag att ta fram ett förslag till ett långsiktigt och samlat handlingsprogram för att bevara de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska. Sametinget fick ett motsvarande uppdrag för samiska. Handlingsprogrammets syfte är att föreslå en konkret riktning framåt för minoritetspolitiken så att de nationella minoritetsspråken kan revitaliseras² och fortleva som levande språk i Sverige.

¹I förslaget till handlingsprogram används benämningen romska. Språkrådet förespråkar den eftersom den är anpassad till det svenska språksystemet. Romani chib och romani är andra vanliga benämningar.

²Språkrevitalisering innebär att återuppliva ett hotat minoritetsspråk i syfte att öka dess användning. Revitalisering handlar om att utveckla verktyg och metoder för att öka antalet talare av språket.

Programmets inriktning och förslag baserar sig bland annat på minoritetslagstiftningen³ och på centrala statliga utredningar såsom *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60) samt *Nationella minoritetsspråk i skolan – Förbättrade förutsättningar till undervisning och revitalisering* (SOU 2017:91). De övriga skriftliga underlagen är bland annat myndighetsrapporter, Europarådets uppföljningsrapporter, remissyttranden, intresseorganisationers rapporter samt uppföljningsmyndigheternas årliga rapportering. Handlingsprogrammets förslag omfattar flera samhällssektorer och har tagits fram i samråd med relevanta myndigheter och minoriteterna själva.

Enligt förslaget behöver samhället vidta kraftfulla och effektiva åtgärder för att leva upp till de åtaganden som Sverige gjort gentemot de nationella minoriteterna och mot världssamfundet. Även om de olika språken och minoritetsgrupperna skiljer sig åt är grundutmaningarna lika. Alla de berörda nationella minoriteterna har påverkats av en språkbytesprocess där svenska språket prioriterades på bekostnad av minoritetsspråken som nu behöver revitaliseras. En del åtgärder går att vidta relativt omgående, andra åtgärder behöver planeras långsiktigt då de är beroende av flera ytterligare åtgärder.

Isof:s förslag utgår ifrån följande sakområden:

- En ökad och sammanhållen kunskap om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken i majoritetssamhället och i offentlig sektor
- Minoritetsspråkens utveckling och språkvård
- En obruten utbildningskedja från förskola till högskola
- Språket i det livslånga lärandet bland annat inom yrkeslivet
- Språket som kulturbärare exempelvis inom konst och media

Rätten till äldreomsorg eller kommunikation med myndigheter på minoritetsspråk enligt minoritetslagen ingår inte i handlingsprogrammets förslag på insatser. Detta för att de inte bedöms vara centrala ur de berörda minoritetsspråkens revitaliseringsperspektiv.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet i förvaltningsgruppen den 17 februari 2021. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 16 februari 2021.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen ser vikten av de nationella minoritetsspråkens revitalisering i minoritetslagens anda. En del av handlingsprogrammets förslag kan underlätta för kommuners minoritetsarbete överlag eller gynna äldreomsorg på nationella minoritetsspråk även om programmet inte direkt prioriterar insatser inom äldreomsorg.

Enligt äldreförvaltningen kan insatserna om att öka kunskap om nationella minoriteter hos majoritetsbefolkningen och framför allt hos de anställda inom offentlig sektor gynna både minoriteterna och kommunerna. Förslaget om en lättillgänglig digital informationsportal och webbutbildning som är öppen för alla kommer att underlätta spridningen av informationen om nationella minoriteters rättigheter.

Handlingsprogrammet föreslår även insatser för att säkerställa möjlighet till tolk- och översättarutbildning samt till yrkesvuxenutbildning inom de berörda nationella minoritetsspråken. Förslaget avser i första hand personer inom omsorgsycken, särskilt inom omsorg mot barn och unga. Äldreförvaltningen ser språkutbildningarna kopplade till omsorgsycken som ett led i att säkerställa tillgången till personal med kompetens i minoritetsspråk men ser gärna att även personal inom äldreomsorgen prioriteras.

Äldreförvaltningen vill särskilt framhålla att brist på personal med adekvat språkkompetens kan bli ett reellt hinder för de äldres rätt att få äldreomsorg på sitt minoritetsspråk och för kommuners skyldighet att anordna äldreomsorg på minoritetsspråk. Tolkar och översättare behövs för att täcka behov inom äldreomsorgens myndighetsutövning.

Patric Rylander
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Bilaga

Handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska.